

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

viite Eduskunnan vastaus 229/2014 vp

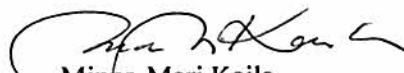
ASIA MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN SELVITYS

Eduskunta on vastauksessaan EV 229/2014 vp edellyttänyt, että maa- ja metsätalousministeriö antaa eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle vuosittain selvityksen lakien soveltamisesta.

Edellä mainittu eduskunnan vastaus liittyi hallituksen esitykseen laeiksi Euroopan unionin suosta tuista maataloudelle annetun lain ja maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi (HE 140/2014 vp). Hallituksen esityksessä edellä mainittuihin lakeihin liittyvillä laeilla tarkoitettiin maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain ja maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain muuttamista.

Pyyntöön viitaten maa- ja metsätalousministeriö toimittaa liitteenä seuraavan selvityksen.

Osastopäällikkö, ylijhtaja

Minna-Mari Kaila

Yksikön päällikkö

Anja-Leena Kirvesniemi

Liite

Maa- ja metsätalousministeriön selvitys

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle

Eduskunta on vastauksessaan EV 229/2014 vp edellyttänyt, että maa- ja metsätalousministeriö antaa eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle vuosittain selvityksen lakien soveltamisesta.

Edellä mainittu eduskunnan vastaus liittyi hallituksen esitykseen laeiksi Euroopan unionin suorista tuista maataloudelle annetun lain ja maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi (HE 140/2014 vp). Hallituksen esityksessä edellä mainittuihin lakeihin liittyvillä laeilla tarkoitettiin maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain ja maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain muuttamista.

Pyydettyinä selvityksenä maa- ja metsätalousministeriö esittää kunnioittaen seuraavaa.

1. Yleistä hallituksen esitykseen kuuluneista laeista

Hallituksen esitykseen kuuluneiden lakien muutokset tulivat voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015. Maa- ja metsätalousministeriön lähtökohtana lakien soveltamisessa, niitä alempiasteisten säädösten antamisessa ja Maaseutuviraston (1.1.2019 alkaen Ruokaviraston Maaseutuviraston ja Elintarviketurvallisuusviraston yhdistyttyä) ohjauksessa, on ollut se, että tulkinnat ovat Euroopan unionin lainsäädännön mukaisia ja siten turvataan käytettävissä olevin keinoin EU-rahoituksen täysimääräinen tulouttaminen.

Sen selvittämiseksi, miten yhteisen maatalouspolitiikan vuonna 2013 aloitettuun uudistukseen liittyneitä säännöksiä on oikeuskäytännössä sovellettu, maa- ja metsätalousministeriö on käynyt läpi Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan lakkauttamisen jälkeen, eli vuoden 2014 syyskuusta alkaen, syysyyn 2017 asti annetut Hämeenlinnan hallinto-oikeuden viljelijätukia koskevat päätökset (143 kappaletta) sekä vastaavat korkeimman hallinto-oikeuden päätökset (18 kappaletta).

Vuoden 2019 aikana ei ole ilmennyt sellaisia hallinto-oikeuden tai korkeimman hallinto-oikeuden päätöksiä, jotka olisivat muuttaneet vuonna 2017 valiokunnalle annetun vastaavan selvityksen (Dnro 2058/01.06.02/2017) johtopäätöksiä.

2. Euroopan unionin suorista tuista maataloudelle annetun lain (193/2013) muuttaminen

Lakiin Euroopan unionin suorista tuista maataloudelle annetun lain, jäljempänä *tukilaki*, muuttamisesta sisältyi ne kansalliset säännökset, joita tilatukijärjestelmän muuttuminen perustukijärjestelmäksi, aktiiviviljelijäsäännökset, uudet Euroopan unionin kokonaan rahoittamat tukimuodot (viherryttämistuki, nuorten viljelijöiden tuki ja tuotantosidonnaiset tuet) ja niiden käyttöönotto Suomessa edellytti. Näistä ns. suoriin

tukiin kuuluvista tukijärjestelmistä säädetään tarkemmin Euroopan unionin lainsäädännössä (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1307/2013, komission delegoitu asetus (EU) 639/2014 ja komission täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 641/2014 muutoksineen).

Tukilain nojalla on annettu seuraavat valtioneuvoston asetukset vuonna 2019:

- Valtioneuvoston asetus vuodelta 2019 maksettavista lypsylehmä-, nauta-, uuhi- ja kuttupalkkioista, teuraskaritsa- ja teuraskilipalkkiosta sekä peltokasvipalkkiosta (145/2019)
- Valtioneuvoston asetus perustuesta, viherryttämistuesta ja nuoren viljelijän tuesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta (146/2019)
- Valtioneuvoston asetus perustukijärjestelmän kansallisen varannon käytöstä annetun valtioneuvoston asetuksen 5 ja 6 §:n muuttamisesta (147/2019)
- Valtioneuvoston asetus vuodelta 2018 maksettavista lypsylehmä-, nauta-, lammas- ja vuohipalkkioista sekä peltokasvipalkkiosta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta (743/2019)
- Valtioneuvoston asetus pinta-alojen ja pinta-alaperusteisten Euroopan unionin rahoittamien tukien valvonnasta annetun valtioneuvoston asetuksen 5 §:n muuttamisesta (744/2019)
- Valtioneuvoston asetus perustuesta, viherryttämistuesta ja nuoren viljelijän tuesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta (750/2019)
- Valtioneuvoston asetus perustuesta, viherryttämistuesta ja nuoren viljelijän tuesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta (1207/2019)
- Valtioneuvoston asetus vuodelta 2019 maksettavista lypsylehmä-, nauta-, uuhi- ja kuttupalkkioista, teuraskaritsa- ja teuraskilipalkkiosta sekä peltokasvipalkkiosta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta (1208/2019).

Tuotantosidonnaisten tukien osalta komissio hyväksyi yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksen yhteydessä Suomen esityksen, jolla tuotantosidonnaisten tukien osuutta saatiin korotettua merkittävästi aiempaan rahoituskauteen nähden. Eläinperusteisten tuotantosidonnaisten tukien hakeminen on toteutettu aiemman rahoituskauden tapaan osallistumisilmoituksen perusteella suoraan nauta- ja lammaseläinrekisterijärjestelmien tietoja hyväksi käyttäen. Tämä hakumuoto mahdollistaa osallistumisilmoituksen jättämisen jälkeen vuosittaisista hakemuksista luopumisen, mutta korostaa eläinten rekisteritietojen oikeellisuutta ja oikea-aikaisuutta. Komissiolta saatiin lisäksi vahvistus sille, että tiettyjä helpotuksia voidaan soveltaa muun muassa teurasperusteisten palkkioiden teuraspoistojen myöhästymisten yhteydessä.

Perustuen kansalliseen varantoon varatusta rahamäärästä kului viidentenä toimeenpanovuonna noin 340 000 €. Varannon määrä on siten tällä hetkellä tarpeeseen nähden sopivalla tasolla, koska varannon arvo on vuoden 2019 myöntöjen jälkeen noin 350 000 €. Kansalliseen varantoon siirtyy rahaa tukioikeuksien käyttämättömyyden perusteella ja valvonnan perusteella. Käyttämättömien tukioikeuksien määrä on kasvanut ja määrä tulee todennäköisesti kasvamaan myös lähivuosina. Tämä johtuu siitä, että vuonna 2015 tapahtuneesta ylimääräisten tukioikeuksien mitätöinnistä kuluvan ajan kasvaessa, osalla tiloista tilan pinta-alaan nähden ylimääräisten tukioikeuksien määrä kasvaa. Vuonna 2017 varanto kasvoi käyttämättömien tukioikeuksien vuoksi noin 65 000 eurolla ja 2018 määrä oli noin 390 000 euroa.

Vastaavasti määrä vuonna 2019 oli 320 000 euroa. Varannon määrä tulee näillä näkymin riittämään nykyisten varantoperusteiden rahoitukseen myös tulevina vuosina. Lisäksi on mahdollista tehdä lineaarinen leikkaus kaikkiin tukioikeuksiin sen mahdollistamiseksi, että nuorille ja aloittaville viljelijöille voidaan myöntää varannosta tukioikeudet, joihin heillä on oikeus.

Euroopan unionin suoriin tukiin vuonna 2015 lisätyn uuden ympäristövaatimuksen (viherryttämistuki) kansallisissa valinnoissa, kuten esimerkiksi käyttöön otetut ekologiset alat ja metsäisyyspoikkeuksen hyödyntäminen, yhtenä tavoitteena on ollut, että viherryttämistuen toimeenpano muodostuu mahdollisimman yksinkertaiseksi ja että viljelijöille aiheutuva hallinnollinen taakka lisääntyy mahdollisimman vähän. Viherryttämistuen ehdoista on soveltamisen kannalta esiin noussut erityisesti pysyvien nurmien säännöt, joihin myös maa- ja metsätalousvaliokunta kiinnitti huomiota mietinnössään 24/2014 vp ja edellytti hallitusta käymään neuvotteluja Euroopan komission kanssa menettelyn muuttamiseksi. Lisäksi valiokunta edellytti hallitusta neuvottelemaan komission kanssa pysyvien nurmien osalta sellaisen ratkaisun, että tuotantosuunnan muuttaminen tai pellonomistuksen taikka hallinnan siirtäminen eri tuotantosuuntaa harjoittavalle tilalle on jatkossa mahdollista ilman pysyvistä nurmista aiheutuvia lisärajoitteita. Hallitus kävi tiiviisti neuvotteluja Euroopan komission kanssa eduskunnan edellyttämällä tavalla vuonna 2014 ja vuoden 2015 alkupuolella. Euroopan komissio ei kuitenkaan hyväksynyt Suomen vaatimuksia. Neuvotteluja asiasta jatkettiin vuonna 2016 komissiovaikuttamisen ja tapaamisten yhteydessä muun muassa viherryttämistuen yksinkertaistamisesitysten ja vuonna 2017 ns. Omnibus-asetuksen eli yleisen rahoitusasetuksen ja siinä yhteydessä muutettavien perusasetusten käsittelyn yhteydessä. Suorien tukien perusasetuksen muutos mahdollistaisikin tiettyjä muutoksia pysyvien nurmien sääntöjen soveltamiseen, kuten kynnön huomioon ottamisen pysyvän nurmen muodostumisen katkaisijana. Muutos vastaa osittain Suomen esityksiä, mutta eroaa niistä siten, että Suomi oli esittänyt kynnön sijaan mainintaa muokkauksesta. Alemman asteisen delegoidun säädöksen muutos liittyen pysyvän nurmen sääntöihin tuli voimaan 20.11.2018. Sen ja komission vuonna 2019 julkaistavan pysyvän nurmen työasiakirjan muutoksen perusteella arvioitiin vuonna 2019 pysyvän nurmen määritelmän muutosten toimeenpanomahdollisuudet. Koska arviolta vuonna 2022 alkavan seuraavan rahoituskauden osalta ei vielä ole varmuutta siitä, voidaanko silloin määritelmässä ottaa huomioon kyntö ja muokkaus, on päädytty siihen, että ainakaan vuonna 2019 ei pysyvän nurmen määritelmää Suomessa muuteta.

Lisäksi maa- ja metsätalousministeriöstä lähetettiin keväällä 2015 ja 2016 komissiolle lukuisia EU:n maatalouspolitiikan yksinkertaistamishdotuksia. Komissio antoi viherryttämistuen säädöksiä yksinkertaistavia asetusmuutoksia vuonna 2016, mutta niiden merkitys Suomessa on vähäinen.

Omnibus-asetuksen muutokset mahdollistivat pienehköjä muutoksia viherryttämistuen viljelyn monipuolistamisen vaatimusten laskuperusteisiin sekä ekologiseksi alaksi katsottavien kasvilajien suhteen. Aktiiviviljelijän kieltolistan soveltamisesta luovuttiin 1.1.2019 lukien, kun Euroopan unionin suorista tuista maataloudelle annetun lain muutos (1264/2018) tuli voimaan. Muutos yksinkertaistaa tuenhakua ja valvontaa sekä vähentää hallinnollista taakkaa sekä rahoitusoikaisuriskiä haastavasti valvottavissa olevista vaatimuksista.

EU:n kokonaan rahoittamaa vuonna 2015 käyttöön otettua suoriin tukiin kuuluvaa nuoren viljelijän tukea haki vuonna 2019 yhteensä noin 5 000 viljelijää ja tukea myönnettiin noin 4 500 viljelijälle eli hakijoiden määrässä oli hieman nousua edelliseen vuoteen verrattuna. Tukiehdot täyttävät hakemukset kattoivat noin 192 000 hehtaaria. Hakijan tukikelpoisuuden tarkastaminen on lisännyt kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisten työmäärää merkittävästi tällä ohjelmakaudella, koska tuen edellytysten täyttymistä ei voi todeta suoraan tukihakemuksen tiedoista.

3. Maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain (1559/2001) muuttaminen

Kansallisten tukien lakia muutettiin ennen kaikkea tukikokonaisuuden yhdenmukaistamiseksi sekä vastaamaan Suomen Euroopan komissiolle tekemiä esityksiä kansallisesta tuesta. Kansallisen tuen saamisen edellytyksenä olevasta yläikärajasta luovuttiin. Lisäksi kansallista tukea hakevan hallinnassa olevaa viljelykseen soveltuvaa peltoa koskevaa vaatimusta nostettiin kolmesta hehtaarista viiteen hehtaariin (puutarhatiloilla puolesta hehtaarista yhteen hehtaariin).

Lakia on muutettu lailla 1403/2015 väliaikaisen kansallisen lisätuen osalta sekä laeilla 1692/2015 ja 203/2018 nuoren viljelijän tuen osalta.

Maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain nojalla on annettu seuraavat valtioneuvoston ja maa- ja metsätalousministeriön asetukset vuonna 2019:

- Valtioneuvoston asetus vuodelta 2019 maksettavasta Etelä-Suomen kansallisesta tuesta (105/2019)
- Valtioneuvoston asetus sokerijuurikkaan viljelijöille vuodelta 2019 maksettavasta kansallisesta tuesta (107/2019)
- Valtioneuvoston asetus vuodelta 2019 maksettavasta pohjoisesta tuesta (106/2019)
- Valtioneuvoston asetus vuodelta 2018 maksettavasta Etelä-Suomen kansallisesta tuesta annetun valtioneuvoston asetuksen 6 §:n ja liitteen muuttamisesta (269/2019)
- Valtioneuvoston asetus vuodelta 2018 maksettavasta pohjoisesta tuesta annetun valtioneuvoston asetuksen 9 §:n muuttamisesta (270/2019)
- Valtioneuvoston asetus vuodelta 2018 maksettavasta Etelä-Suomen rehunurmen, rehuohran ja kevätvehnän väliaikaisesta kansallisesta erityistuesta annetun valtioneuvoston asetuksen liitteen 1 ja liitteen 2 muuttamisesta (358/2019)
- Valtioneuvoston asetus vuodelta 2019 maksettavasta mehiläistalouden kansallisesta pesäkohtaisesta tuesta (448/2019)
- Valtioneuvoston asetus vuodelta 2018 maksettavasta sokerijuurikkaan kuljetustuesta (449/2019)
- Valtioneuvoston asetus vuodelta 2019 maksettavien kansallisten kasvintuotannon tukien ja kotieläintukien valvonnasta (494/2019)
- Valtioneuvoston asetus poronhoitovuodelta 2019/2020 maksettavasta eläinkohtaisesta tuesta (761/2019)
- Valtioneuvoston asetus vuodelta 2018 maksettavasta Etelä-Suomen kansallisesta tuesta annetun valtioneuvoston asetuksen 3 §:n muuttamisesta (762/2019)

- Valtioneuvoston asetus vuodelta 2019 maksettavasta Etelä-Suomen kansallisesta tuesta annetun valtioneuvoston asetuksen 5 §:n muuttamisesta (1006/2019)
- Valtioneuvoston asetus vuodelta 2019 maksettavasta pohjoisesta tuesta annetun valtioneuvoston asetuksen 20 §:n muuttamisesta (1007/2019)
- Valtioneuvoston asetus vuodelta 2019 maksettavasta lihan ja vuodelta 2018 maksettavasta maidon kuljetusavustuksesta sekä vuodelta 2019 maksettavasta eräiden kotieläintalouden palvelujen tuesta (1048/2019)
- Valtioneuvoston asetus maatalouden tukien tukialueista ja niiden saaristoksi luettavista osa-alueista annetun valtioneuvoston asetuksen liitteen 1 ja liitteen 2 muuttamisesta (1256/2019)
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus kasvihuonetuotannon tuesta vuonna 2019 (151/2019)
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus maa- ja puutarhatalouden kansallisten tukien hallinnosta vuonna 2019 (501/2019)
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus puutarhatuotteiden varastointituesta annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen muuttamisesta (982/2019).

4. Maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain (192/2013) muuttaminen

Maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain muutokset koskivat pääsääntöisesti sitä, että laissa olleet viittaukset Euroopan unionin lainsäädäntöön muutettiin vastaamaan voimassa olevaa Euroopan unionin lainsäädäntöä. Lisäksi kuntien ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskus) tehtäviin tehtiin joitain muutoksia. Kuntien tehtäviin lisättiin paperisiin karttaliitteisiin piirrettyjen kasvulohkorajojen siirtäminen sähköiseen järjestelmään.

Näistä tukijärjestelmien hallinnointiin ja toimeenpanoon liittyvistä seikoista säädetään tarkemmin Euroopan unionin lainsäädännössä (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1306/2013, komission delegoitu asetus (EU) 640/2014 ja komission täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 809/2014 muutoksineen).

Lain nojalla on annettu seuraavat valtioneuvoston asetukset vuonna 2019:

- Valtioneuvoston asetus täydentävien ehtojen hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimuksista annetun valtioneuvoston asetuksen 3 ja 12 §:n muuttamisesta (1312/2018)
- Valtioneuvoston asetus täydentävien ehtojen lakisääteisistä hoitovaatimuksista sekä niiden ja hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimusten noudattamisen valvonnasta annetun valtioneuvoston asetuksen liitteen 1 muuttamisesta (1395/2018)
- Valtioneuvoston asetus maataloustukihakemuksen siirtämisessä vuonna 2019 noudatettavasta menettelystä (450/2019).

Kevään 2019 päätukihakemukset voitiin lähettää verkkoasointipalvelu Vipussa huhtikuun lopusta lähtien. Vipu-palvelussa oli aiempien vuosien tarkisteiden lisäksi kolmantena vuonna käytössä uusia tarkisteita ja toimintoja, jotka auttoivat viljelijää varmistamaan, että hakemuksen tiedot ovat oikein ja tukiehdot täyttyvät. Päätukihakuku

päättyi neljäntenä vuonna peräkkäin myöhäisimpänä Euroopan unionin lainsäädännön sallimana hakupäivänä eli 17.6.2019 viikonlopun jatkaessa hakupäivää ensimmäiselle arkipäivälle. Hakumenettelyssä ei siten tarvittu erillistä kylvötietojen muutosilmoitusta, mikä omalta osaltaan yksinkertaisti hakumenettelyä.

Toista vuotta oli käytössä Vipu-palvelussa mahdollisuus lisätä hakemukselle liitteitä, jolloin paperisten liitteiden erilliseltä toimittamiselta pystyi välttymään. Myös maanomistajien hallinnassa olevien tukioikeuksien käsittelyn palvelut laajenivat. Jo kolmatta kertaa tukihaussa oli Vipuneuvojan alustava arvio maatilalle myönnettävistä tuista. Viljelijä pääsi katsomaan tukiarviota valittuaan tuet, joita aikoo hakea. Tukiarvio sisältää jokaisen tuen arvioidun kokonaissumman ja mahdollisia tukien laskentaan liittyviä huomautuksia. Vipuneuvojan Tukioikeudet-välilehdellä oli maatilan tukioikeuksien käyttö edelliseltä vuodelta. Lisäksi viljelijä näki välilehdeltä, jos tukioikeuksia oli liikaa tai liian vähän verrattuna ilmoittamaansa tukikelpoiseen pinta-alaan. Muut Vipuneuvojan käyttöön vakiintuneet tarkisteet liittyivät esimerkiksi monimuotoisuuspeltoihin, saneerauskasveihin ja peltokasvipalkkioon.

Noin 94 % maataloista palautti tukihakemuksensa Vipu-palvelussa eli sähköisesti kevään päätukihaussa. Hakemusten määrä vähentyi edellisestä vuodesta noin 980 hakemuksella. Määräajassa jätettiin yhteensä 48 763 hakemusta, joista 45 717 sähköisesti ja 3 046 paperilla.

Euroopan unionin peruslainsäädännöstä tulee vaatimus maksujen suorittamisesta vasta sitten kun sekä hallinnollinen että paikan päällä tehtävä valvonta on saatettu loppuun. Tähän on poikkeuksena ainoastaan maaseudun kehittämistukien ennakkomaksun mahdollisuus sen jälkeen, kun hallinnolliset valvonnat on saatettu päätökseen. Näiden säännösten noudattamatta jättäminen johtaa EU-palautuksen keskeytykseen ja/tai menettämiseen. Näiden menetysten välttämiseksi maksuaikataulut on sopeutettu voimassa oleviin Euroopan unionin säädöksiin.

Ruokavirasto teki tammikuussa 2019 kyselyn, jossa selvitettiin vuonna 2018 maataloustukien valvonnassa olleiden viljelijöiden kokemuksia tukien hakemisesta ja valvonnoista. Annettujen vastausten mukaan viljelijät suhtautuvat varsin myönteisesti ELY-keskusten tekemään maataloustukien valvontaan. Valvontojen kohteena olleet viljelijät antoivat valvonnalle kokonaisuutena kouluarvosanan 8,29, jossa on pientä korotusta aiempaan kahden vuoden takaisen selvityksen kouluarvosanaan 8,21. Korotetussa arvosanassa näkyy ELY-keskusten panostus maatalouden tukivalvontojen asiakaslähtöiseen kehittämiseen.

Keväällä 2019 jatkettiin vuoden 2018 tukien maksamista ja maksettiin vuoden 2019 tukiennakoita. Vuoden 2018 alkuperäisrotujen kasvattamisen tuen loppumaksun maksaminen aloitettiin 4.3.2019. Puutarhatuotteiden varastointituen maksaminen aloitettiin 21.3.2019 ja tukea maksettiin noin 1,9 miljoonaa euroa. Kasvihuonetuotannon tuen ennakoiden maksaminen aloitettiin 26.4.2019, jolloin maksuun tuli noin 60 % vuonna 2019 haetusta kasvihuonetuesta. Tuen ennakoita maksettiin kasvihuoneyrityksille yhteensä noin 14,5 miljoonaa euroa. Kansallisten kotieläintukien maksaminen viljelijöille alkoi myös huhtikuussa. Maksuun tulivat samaan aikaan sekä vuoden 2018 loppumaksut että vuoden 2019 tukien ennakot. Vuoden 2018 loppumaksuja Ruokavirasto maksoi viljelijöille yhteensä noin 37 miljoonaa euroa ja vuoden 2019 ennakoita noin 62 miljoonaa euroa. Huhtikuun lopussa maksuun tulivat loppumaksut (15 %) ohjelmakauden 2014–2020

ympäristösopimuksista kosteikon hoito sekä maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoito. Loppumaksuja maksettiin yhteensä noin 2,5 miljoonaa euroa

Luonnonhaittakorvauksen kotieläinkorotuksen, luomukorvauksen ja luonnonmukaisen kasvintuotannon korvauksen loppumaksun (15 %) maksaminen aloitettiin 23.5.2019. Luonnonhaittakorvauksen kotieläinkorotusta Ruokavirasto maksoi yhteensä noin 50 miljoonaa euroa ja luonnonmukaisen tuotannon korvausta noin 18,5 miljoonaa euroa.

Vuonna 2018 haettujen viljelijätukien maksaminen jatkui kesäkuussa loppumaksulla ympäristökorvauksesta, eläinten hyvinvointikorvauksesta sekä kurki-, hanhi- ja joutsenpellot –ympäristösopimuksista. Maksuun tuli yhteensä yli 60 miljoonaa euroa. Maksuja jatkettiin loppumaksuilla perustuesta, viherryttämistuesta, nuoren viljelijän EU-tuesta, peltokasvipalkkiosta ja EU:n nauta- ja lypsylehmäpalkkiosta sekä EU:n lammis- ja vuohipalkkiolla (100%). Näiden tukien myöstä maksuun tuli yhteensä lähes 40 miljoonaa euroa. Heinäkuussa maksuun tuli puolestaan rahoituskurin perusteella leikatun osuuden palautus.

Ruokavirasto aloitti luonnonhaittakorvauksen ja luonnonmukaisen kasvintuotannon korvauksen ennakoiden maksamisen maataloille 3.10.2019. Ennakkomaksujen osuus oli 85 % korvauksen määrästä. Normaalisti enakkona voidaan maksaa 75 % korvauksesta, mutta osuus oli suurempi EU-komission hyväksymän poikkeuksen ansiosta. Vastaavan poikkeuksen vuoksi ennakot maksettiin korotettuina myös syksyllä 2017 ja 2018. Luonnonhaittakorvauksen ennakkoa maksettiin viljelijöille yhteensä noin 421 miljoonaa euroa. Luonnonmukaisen kasvintuotannon korvauksen ennakkomaksujen yhteissumma oli noin 37,5 miljoonaa euroa. Ruokavirasto maksoi lokakuussa myös kasvihuonetuotannon tuen loppumaksuna noin 10 miljoonaa euroa.

Ruokavirasto aloitti ympäristökorvauksen sopimusten ennakoiden maksaminen 14.11.2019 alkaen ja 21.11.2019 ympäristökorvauksen sitoumusten ennakoiden ja eläinten hyvinvointikorvauksen ennakoiden maksamisen. Ympäristökorvauksen ennakot maksettiin siten sekä ympäristösitoumuksen että -sopimusten perusteella. Sitoumusten perusteella ennakkoa maksettiin yhteensä noin 185 miljoonaa euroa. Ohjelmakauden 2014–2020 ympäristösopimusten mukaisia korvauksia maksettiin noin 15 miljoonaa euroa ja aiempien ohjelmakausien erityistukisopimusten mukaisia korvauksia noin 2,5 miljoonaa euroa. Enakkona maksettava osuus oli 85 % ympäristökorvauksen kokonaismäärästä. Vuosien 2014–2020 alkuperäiskasvien ylläpitosopimuksen perusteella maksettava korvaus ja aiempien ohjelmakausien erityistuet tulivat maksuun kokonaan. Marraskuussa maksuun tuli lisäksi metsämarjojen ja -sienten varastointituki.

Eläinten hyvinvointikorvauksen ennakkoa maksettiin eläintiloille yhteensä noin 33 miljoonaa euroa. Sika- ja siipikarjatiloihin korvausta maksettiin noin puolet vuoden 2019 korvauksesta tilan ilmoittaman eläinmäärän perusteella. Nauta-, lammis- ja vuohitilat saivat korvauksen 1.1. ja 30.6. väliseltä ajalta eläinrekistereihin kertyneiden eläinyksikköjen perusteella.

Luonnonhaittakorvauksen loppumaksuja maksettiin 5.12. alkaen yhteensä noin 74 miljoonaa euroa, joka on noin 15 prosenttia korvauksen kokonaismäärästä. Myös kansallisesti rahoitetut peltotuet tulivat maksuun 5.12. alkaen. Kansallisia peltotukia eli yleistä hehtaaritukea, pohjoista hehtaaritukea, nuoren viljelijän tukea ja

sokerijuurikkaan kansallista tukea maksettiin maataloille yhteensä noin 21,5 miljoonaa euroa.

Joulukuussa maksettiin EU:n suoria tukia vuodelta 2019 yhteensä lähes 470 miljoonaa euroa. Ensimmäisessä maksuerässä maksettiin perustukea noin 239 miljoonaa, viherryttämistukea noin 147 miljoonaa, nuoren viljelijän EU-tukea noin 10 miljoonaa ja tuotantosidonnaista peltokasvipalkkiota noin 13 miljoonaa euroa. Joulukuussa näitä tukia maksettiin siten noin 95 prosenttia vuoden 2019 tukimäärästä. Myös vuoden 2019 EU:n nauta- ja lypsylehmäpalkkion 1. eränä maksettiin joulukuussa noin 59 miljoonaa euroa.

Vuonna 2019 haettuja viljelijätukia maksettiin maataloille hakuvuoden aikana yhteensä noin 1,5 miljardia euroa. Luvussa on mukana kuukausittain maksettava maidon tuotantotuki noin 145 miljoonaa euroa.

Valvontaseuraamusten yksinkertaistamisen tuloksena vuonna 2016 saatuja muutoksia päästiin soveltamaan neljättä kertaa. Muutokset mahdollistivat seuraamusten laskemisen ruokintapäivien perusteella siten, että laskentamalli ottaa huomioon eläinten todellisen tilallaolopäivien määrän kalenterivuonna. Pinta-alapuolella sovellettiin neljättä vuotta portaatonta ja lievempää seuraamuskäytäntöä osaan EU:n kokonaan ja osittain rahoitamiin tukijärjestelmiin sekä ns. keltaisen kortin lievempää seuraamuskäytäntöä.

Täydentävien ehtojen puolella sovellettiin kolmatta kertaa eläinten hyvinvointia ja elintarviketurvallisuutta koskevien täydentävien ehtojen vaatimusten lievennyksiä. Lisäksi eläinten merkinnän ja rekisteröinnin täydentävien ehtojen valvonnassa sovellettiin kolmatta kertaa EU-ohjeistuksen mahdollistamaa uutta käytäntöä, jossa inhimillisen erehdyksen takia myöhästyneistä ilmoituksista ei aina aiheudu seuraamuksia.

Komissio muutti syksyllä 2019 valvonnan toimeenpanoasetusta, jonka nojalla monitorointivalvonnan ehtoja tarkennettiin erityisesti täydentävien ehtojen valvonnan osalta. Mahdollisuus koski sellaisia toimenpiteitä, joita voi valvoa satelliittien tuottaman ja sen pohjalta tulkitun tiedon perusteella. Ensimmäiset jäsenmaat EU:ssa kokeilevat menetelmää ja kerryttävät kokemusta toistamiseen vuonna 2019. Suomen maksajavirasto on tehnyt läheistä yhteistyötä Tanskan maksajaviraston kanssa, jossa monitorointivalvonnan kokeilut ovat edenneet hyvin ja valvontamenetelmä on saavuttanut viljelijöiden laajan kannatuksen.

Lisäksi ns. Omnibus-asetuksen muutosten johdosta maatalojen neuvontapalveluiden valintamenettelyä oli mahdollista yksinkertaistaa, kun maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain muutos (1265/2018) tuli voimaan 1.1.2019. Samalla lakiin lisättiin myös kansalliset säännökset uusien tekniikoiden käyttämisestä valvonnassa.

Ruokavirasto on tarkentanut Vipu-palvelun maksutapahtumia koskevan näytön maksu- ja takaisinperintätietoja, joten tuenhakija pystyy aiempaa tarkemmin katsomaan, mistä maksu tai takaisinperintä muodostuu. Palvelun kattavuuden johdosta ollaan pääosin luopumassa vuodenvaihteen jälkeen lähetettävistä paperisista tukiyhteenvedoista. Suurin osa tuensaajista voi hyödyntää maksutapahtumia koskevan näytön tietoja verotuksessaan heti vuodenvaihteessa, huomioiden muutamat poikkeukset

jatkotoimenpiteissä, joita palvelusta ei vielä ole saatavilla. Paperinen yhteenveto lähtee edelleen tuensaajille, joilla on maksulipulla maksettuja tai ulosoton kautta perittyjä takaisinperintöjä. Lisäksi yhteenveto toimitetaan, mikäli tuensaajalla on palautettuja liikamaksuja tai takaisinperintöihin kohdistuneita tukimaksujen kuittausten peruutuksia ja niiden palautuksia tuensaajalle. Vipu-palvelua käyttämättömät tuenhakijat saavat vastaavan palvelun kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen kautta.

5. Maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain (999/2012) muuttaminen

Markkinajärjestelylain muutoksessa oli kyse teknisestä viittaussäännöksestä, jonka tarkoituksena on selventää, että kansallisesti tietyille aloille Suomessa maksettavat tuet eivät kuulu markkinajärjestelylain soveltamisalaan. Tämän vuoksi asiaan ei liity markkinajärjestelystä annetun lain soveltamista.

6. Lopuksi

Vuonna 2019 ei ollut toimeenpantavana kriisitukia, kuten useina aiempina vuosina. Tosin Etelä-Suomeen maksettiin huhtikuussa 2019 noin 20 miljoonaa euroa rehunurmen, rehuohran ja kevätvehnän väliaikaista kansallista erityistukea edellisen vuoden kuivuuteen liittyen. Tukea ei tarkemmin käsitellä tämän selvityksen yhteydessä, koska tuki ei liity HE 140/2014 vp esityksiin Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksesta.

Maa- ja metsätalousministeriö tulee tarkastelemaan edelleen edellä mainittujen lakien muutostarpeita käytännössä todettujen ongelmien ratkaisemiseksi ja seuraa muutoinkin lakien soveltamista. Lakeihin tullaan tekemään muutokset, joita Euroopan unionin lainsäädännön yksinkertaistamismuutokset ja muut muutokset mahdollisesti edellyttävät.

